

rdečo, ki se mu je pri preizkusu najbolj obnesla.

Kažipotne deske je vse sam poslikal. Vodil je seznam, ki se ob njegovi smrti konča s številko 466.

Za markaciste je izdelal posebna navodila, kako je treba markirati, kakšni naj bodo znaki, kakšne smerne table. Njegova navodila še danes veljajo.

Leta 1960 je Planinska zveza Slovenije po njem imenovala diplomu, ki jo daje zaslužnim markacistom za njihovo delo na tem polju. Kdor pa bo hodil po Dolini triglavskih jezer, bo lahko na skali nekaj deset korakov pred kočo opazil njemu na čast vzdano spominsko ploščo.

Tako doba po prvi kot po drugi svetovni vojni je zahtevala od markacijskih odsekov mnogo sil, da so obnovili in uredili zapuščena in zanemarjena pota, a hkrati skrbeli še za nova, ki jih je terjal čas. Mnogi planinci niso bili več zadovoljni z običajnimi zavarovanimi potmi, želeli so si zahtevnejših, izpostavljenih, vendar zavarovanih potov. Tako so nastale poti na Rjavino, Vrbanovo špico, iz Vršiča po Prisojnikovih steni skozi Okno, iz Prisojnika na drugo Okno, pot Debelakove okoli Kanjavca in še druge.

Mogoče ni odveč, če se dotaknem še načina označevanja potov ali markiranja. Rudolf Badjura imenuje to delo lisanje. Človeku, ki to delo opravlja, pa pravimo markacist, po Badjuri bi bil lisar. Da ne pozabimo še pokojnega profesorja Mlakarja, ki je poimenoval razne vrste planincev. Če se ne motim, je pozabil poimenovati markacista, ne bi mogel reči zakaj, morda zato, ker jih je malo. Če pa bi mu že dali mlakarjevsko ime, bi mu dejala homo alpinus colorans. Po slovensko pa ga je sam šaljivo imenoval markač.

Omenil sem markacijska znamenja, znana belo-rdeča očesa, Knafeljevo zamisel, ki planinca zanesljivo vodijo do cilja. Ta znamenja pa niso bila vedno takšna. Ko so pričeli zaznamovati pota in vse do spremembe, ki jo je vpeljal Knafelj, so uporabljali ponajveč vodoravne črte v različnih barvah, pike in tudi številke. Uporabljali so modro, zeleno, rdečo, rumeno barvo ali tudi dve barvi hkrati. Pot skozi Vratca preko Velikih podov na Skuto so na važnih mestih prvič označili s pol metra velikimi črnimi številkami.

Poleg običajnih markacij opazimo v naših Julijcih 3—4 metre visoke železne drogove. Ti drogovi so zimski kažipoti za smučarje. Med obema vojnama so vsako pomlad v ta namen postavljali lesene palice, ki so jih po koncu smučarske sezone pobrali in spravili za naslednjo zimo.

Pred nekaj leti smo čitali, da bodo v gorah uvedli slišne markacije, piskajoče ali žvižgajoče. Kako bi se ta stvar obnesla, je težko reči.

Zaznamovanju potov so se nekateri v začetku upirali. Kot vsaka nova stvar je tudi markiranje imelo svoje nasprotnike. Tako je dr. Kugy obsojal tistega, ki mu je prišlo na misel,

da je pomazal skale v gorah z minijem in ustvaril takoiimenovane markacije. Danes menda ni več človeka, ki bi markacije imel za nepotrebno zlo. Skale same ne dajo odgovora, kje gre prava pot, da nam ga lahko samo človek, ki pozna teren, ali markacija družno s kažipotom.

Prav in primerno je, da se ob tej priložnosti spomnimo vseh maloštevilnih planincev, ki so se v dolgih letih slovenskega planinstva trudili in se še trudijo, da bi bila vsa pota v čim boljšem stanju in čim boljše zavarovana. Omenil sem precej imen, katerim velja naša misel in zahvala, poleg njih pa zaslužijo pohvalo še vsi neznani in neimenovani idealisti, delavci v planinskih organizacijah, ki nesebično služijo skupnosti in porablajo v ta namen svoje dopuste in proste dneve.

Končujem z besedami iz poročila predsednika PZS tovariša Fedorja Koširja na 3. redni skupščini PZS: Naš slovenski teritorij je po obsegu majhen, zato ne bi bilo prav, če bi ga čez in čez prekrizali z nadelanimi in markiranimi potmi, kajti potem kmalu ne bo več kotička v naših planinah, kjer bi planinec mogel v božanskem miru občudovati lepote prvobitne narave. Gradimo pota, kjer so nujno potrebna, oskrbujejo jih skrbno, markirajmo pa tako, da bo vsakdo, ki hodi z odprtimi očmi, z lahkoto našel pravo pot.

Prvi klin v slovenskem steburu

Pavel Kunaver

Izreden je razmah našega gorohodstva. Moj spomin obsega od sedemdesetih let obstoja naše organizacije skoraj 63 let, kajti brat Jože je začel zahajati v gore, ko je na poti od Kamniškega sedla do Okrešlja imela še »smrt mlade« — vsaj tako so rekli nekateri domačini. Imel sem neko fotografijo s tistega mesta, kjer eden od mojih bratrancev stopa čez tisto mesto in preplašeno »gleda smrti v oči«. Vse fotografije tistih časov so prikazovale naše gorohodce z velikanskimi palicami, pa tudi s kratkimi hlačami, izpod katerih so gledala na dan na kolenih snežno bele spodnje hlače. Petelinje pero ali »gamsport« je moral biti tudi na klobuku. Hodilo se je le ali vsaj v glavnem po nadelanih stezah, četudi je marsikdo nehote poizkusil

Počitek v Radovni

Foto: Pavel Kunaver

Megleno morje nad Trento

Foto: P. Kunaver

svoje plezalske sposobnosti pri iskanju in trganju planik. Dolgo je bilo lepo in častno, če si imel čim več planik zataknenih kakor venec za klobukovim trakom, cel šopek privezan na vrhu dolge palice, in najlepšo planiko v gumbnici. Narcis ni nikdo prepovedoval trgati in mnogi so jih nabrali na kilograme, narcisna polja pa so bila po takem obisku podobna bojnemu polju.

Spisi »hudomušnega Janka« (Janka Mlakarja) v skromnem dotedanjem Planinskem Vestniku, niti malo ne podobnemu glasilu, so vzbujala nedeljeno občudovanje. Jesen in zima in zgodnja pomlad so bili časi, ko je bilo malone prepovedano oditi v visoke gore. Opis zamrzonega Peričnika je bilo eno od redkih poročil iz zimskega planinskega sveta. Vsi smo se čudili drznosti ranjkega Knafeljca, ki se je upal na zimsko Golico. Najbolj mi je ostal v spominu njegov nasvet, naj si preko čevljev potegnemo vrečo iz gostega blaga, da sneg ne bo mogel do nog. Ko so Jesih, Ciuha in še nekdo prišli prvič pozimi na božič na Kredarico, so postali »veturisti«, kar bi danes zamenjali z nazivom »alpinist«.

Tiho in nepoznan pa je že moral tedaj hoditi v divjino nepozabni Brinšek, kajti ob času,

ko je bilo planinsko društvo 17 let staro, je poznal posebno v Kamniških planinah že vse »smeri« po katerih so hodili le divji lovci ali pa on sam. Drvarji, ki so tedaj še ostajali po mesece dolgo v dolinah, ki niso imele druge zveze z zunanjim svetom kakor sila slabe kolovoze, so ga poznali kot »gospoda v zametni obleki«, ki je mnogokrat gostoval ob njihovih ognjiščih v zakajenih drvarskih kočah.

Brinšek je postal tudi naš prvi učitelj v plezanju, če tudi so nekateri mladi Nemci v Ljubljani, Klauer, Tschada i. dr. že plezali po »Turncu« pod Šmarno goro. Trinajstletni pa smo se že prej poizkušali na skalah na polhograjski Grmadi in smo šele pozneje prešli na Šmarnogorske skale. Vendar nam je postal Brinšek vzor. V prstih je bil izredno močan. Kot samohodec je do naše pridružitve, ko smo kar mimogrede po njegovem imenovanju postali »drenovci«, imel samo cepin kot planinsko orodje. Lodnasto pelerino je vtikal med hrbet in nahrbtnik. Tako mu tudi v glavo ni padlo, da bi uporabljal vrvi, ko nas je prvič vodil izven steza po skalovju. Vrvi so bile tedaj še redko varovalno sredstvo med tedanjimi slovenskimi gorohodci. Od treh strani pa je vsaj v našo malo druž-

Okrešelj s Klemenškove planine

Foto: P. Kunaver

